

обещании вознаграждения без объявления конкурса; совершении действий в имущественных интересах другого лица без его поручения; спасении имущества другого лица. Иногда участие в обязательстве одного из супругов приводит к признанию обязанной стороной и другого из супругов.

Определяющим положением, влияющим на решение этого вопроса, на наш взгляд является участие в гражданском обороте объектов, принадлежащих супругам на праве общей совместной собственности. Такой правовой режим имеет имущество, приобретенное супругами за время брака независимо от того, что один из них не имел по уважительной причине (обучение, ведение домашнего хозяйства, уход за детьми, болезнь и т.п.) самостоятельного заработка (дохода). По общему правилу ст. 63 СК Украины жена и муж имеют равные права на владение, пользование и распоряжение имуществом, принадлежащим им на праве общей совместной собственности. Этот режим исходит из общности имущественных интересов супругов, но при этом предоставляет каждому из супругов достаточный простор для проявления своей экономической самостоятельности.

Закон не называет обязательства с участием супругов среди солидарных обязательств. В научной литературе совместное совершение действия (действий) которые привели к возникновению обязательства рассматриваются как основание (причина) и повод введения законной солидарности.

Учитывая вышеуказанное, считаем что причинами возникновения множественности в обязательствах из односторонних правомерных действий являются: 1) неделимость предмета обязательства; 2) указание закона; 3) общая собственность на имущество, выступающее предметом обязательства; 4) совместное совершение действия (действий).

Ісаєв А. М., доцент кафедри цивільного права № 1 НЮУ ім. Я. Мудрого, кандидат юридичних наук

ІСТОРІЯ ГРОШЕЙ: ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Багатогранність такого феномену як гроші підкреслювалася не тільки економістами, а й соціологами, філософами і звичайно правознавцями. Значна кількість наукових праць, присвячених цивілістичним

пошукам у зазначеній сфері, не розкрили всіх проблем, пов'язаних з розумінням грошей як приватноправової категорії. Головним чином увага вчених звертається на біполярну природу грошей, яка проявляється в економічному походженні і правовому закріпленні їхнього буття.

Для розуміння цивільно-правової сутності грошей необхідно звернутися до історії їх виникнення. Генезис грошей як соціально-економічного явища зумовив їх функції, а в подальшому і юридичну природу.

Очевидно, що необхідність в грошах або їх прототипах виникає в той момент, коли індивід виходить за рамки самозабезпечення і потребує благ, невідкладних йому з тих чи інших причин. Тобто там, де всі потреби в суспільстві задовольняються веденням його членами натурального господарства, а обмін благами між ними носить фрагментарний характер, йдеться про бартерну економіку (прямий обмін). Аналізуючи структуру подібних відносин, Георг Зіммель вказував на те, що предмети, обмінювані один на одного, не здатні бути грошима в силу нерозділеності їх суб'єктивних та економічних якостей, їх абсолютної і відносної значущості. З ростом чисельності населення, збільшенням населених пунктів, появою різноманітності товарів, прямий обмін ускладняється. Майновий оборот провокує появу непрямого обміну. При подібному обміні товар відчужується не за товари, в яких «продавець» потребує зараз, а за товари, які при необхідності можна обміняти на потрібні товари в майбутньому.

На цьому етапі, гроші все ще характеризуються не платіжною силою, а міноюю вартістю, що не дозволяє їх виділити із загальної маси речей і назвати особливим об'єктом майнових відносин. В результаті своєї еволюції, товарні гроші витісняються більш сучасними металевими грошима. Останні більшою мірою задовольняли вимоги майнового обороту, що змінювався.

Спочатку металеві гроші сіклися, рубалися і карбувалися приватними особами (купці, торговці, гільдії проставляли вагу, пробу й свою печатку). З часом держава, будучи господарюючим суб'єктом, бере проблему випуску металевих грошей та організації грошового обігу в свої руки і шляхом прийняття законодавчих актів закріплює монополію на ведення грошової справи. З причини того, що в обороті використовувалися монети, виготовлені з різного металу, виникла необхідність їх співвідношення. Зазначена мета була досягнута прив'язкою монети до

певної ідеальної одиниці, в якій і відбувається подальша оцінка благ. Ця ідеальна одиниця в результаті отримала найменування грошової одиниці, а монета, в якій вона виражена, – грошового знаку. З цього моменту гроші виділяються з усієї сукупності речей як специфічний товар, який поступово втрачає властивість мінової вартості й набуває властивість платіжної сили.

В процесі використання металевих грошей природним чином відбувалося їх стирання з одночасним зменшенням ваги, при цьому їх продовжували приймати по законодавчо встановленому номіналу, висловленому в грошовому знаку. Це дозволило зробити висновок про те, що заміна металевих монет на паперові грошові знаки з законодавчо встановленим номіналом не матиме значних негативних наслідків для обороту, за умови їх забезпечення золотом. Зазначений факт, а також розвиток майнових відносин, які потребують збільшення грошової маси і прискорення розрахунків, поява фінансових установ і банальна зручність при виготовленні, транспортуванні і зберіганні паперових грошей привели до витіснення ними металевих. З часом втрачає своє значення й забезпечення паперових грошей золотом.

З появою цінних паперів, банків і географічним розширенням торгових відносин виникає необхідність і можливість проведення розрахунків у безготівковій формі. Безготівкові гроші виникають разом з безготівковими розрахунками. Момент формування системи безготівкових розрахунків звичайно пов'язують з появою окремих елементів безготівкових розрахунків, таких як векселі, чеки та асигнації. Перші банкіри спочатку видавали в якості документа, що підтверджує передачу їм на зберігання золота, розписки; згодом визнали можливим не випускати боргові розписки, а обмежуватися одним лише записом у книзі. Своє сучасне оформлення безготівкові гроші та розрахунки отримали в середині ХХ-го століття. Важливо відзначити, що в розвинутих країнах частка безготівкових грошей в грошовому обороті становить до 95%. З плином часу гроші в черговий раз зазнали трансформації, але при цьому не змінилася їх економічна сутність як еквівалента всіх благ і правова характеристика як законного засобу платежу.

Сьогодні світ знаходиться на третьому етапі монетарної історії – ери електронних грошей. За словами Джека Везерфорда, електронні гроші здатні призвести в суспільстві такі ж радикальні й далекосяжні зміни,

які мали місце при виникненні металевих і паперових грошей. З початку дев'яностих відбувається загострення конкурентної боротьби за грошові ресурси між різними фінансовими інститутами, виникає потреба в зниженні транзакційних витрат роздрібних платежів, а також пошук нових електронних платіжних засобів, що є анонімними і не вимагають посередництва фінансових інститутів при безпосередньому здійсненні платежів. Ці обставини привели до необхідності розробки нових платіжних засобів, які були б придатні для традиційної та електронної комерції.

Термін «електронні гроші» в різний час використовувався для позначення різних технологічних процесів у банківській справі й системі платежів. Спочатку він використовувався для позначення систем електронних переказів грошових коштів, потім – для позначення систем платежів з використанням кредитних/дебетових банківських карт. З другої половини дев'яностих термін «електронні гроші» (E-money) набув специфічного економічного формулювання й був обмежений новими електронними засобами платежу, що використовують емісію електронного скрипу (scrIP), який передається при платежі від платника до одержувача. Таким чином, гроші отримали нове оформлення, яке більшою мірою відповідає вимогам сучасного майнового обороту. При цьому правова природа таких грошей стала предметом міжнародного наукового диспуту.

У 2014 році Еквадор вирішив ввести в обіг повністю цифрову валюту, яка не матиме паперового аналога і складе конкуренцію нинішньої державної валюти країни – долару США. Влада Еквадору відзначає, що зазначена реформа націлена на 40% населення країни, яке в силу складного матеріального становища не може дозволити собі банківські послуги.

Виходячи з вищевикладеного, можна зробити висновок про те, що гроші в процесі свого розвитку пройшли шлях від товару до універсального засобу обміну. При цьому відбувався перехід від грошей – речі до грошей як особливого майнового блага. Це благо стало продуктом світу речей, але видається чимось більшим, ніж просто предметом матеріального світу. Разом з тим незмінною залишилася економічна складова грошей, що свідчить про примат економічного змісту над правовою формою, які перебувають у стані єдності й суперечності та обумовлені потребами майнового обороту.